

MEGILLAT ESTHER & "THE FINAL SOLUTION"

(1) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד א

אמר רב שמואל בר יהודה: שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות! שלחו לה: קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות. שלחה להם: כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס. רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו. בכוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעיל רבי יונתן: **שלחה להם אסתר לחכמים: כתבונא לדורות.** שלחו לה: הלא כתבתי לך שלשים, שלשים ולא רבעים. עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר, כתב זאת - מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון - מה שכתוב בנביאים, בספר - מה שכתוב במגילה. כתנאי: כתב זאת - מה שכתוב כאן, זכרון - מה שכתוב במשנה תורה, בספר - מה שכתוב בנביאים, דברי רבי יהושע. רבי אלעזר המודעי אומר: כתב זאת - מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון - מה שכתוב בנביאים, בספר - מה שכתוב במגילה.

R. Samuel b. Judah said: Esther sent to the Wise Men saying, Commemorate me for future generations. They replied, You will incite the ill will of the nations against us. She sent back reply: I am already recorded in the chronicles of the kings of Media and Persia. Rab and R. Hanina and R. Johanan and R. Habiba record [the above statement in this form]: (in the whole of the Order Mo'ed, wherever this set of Rabbis is mentioned, R. Johanan is replaced by R. Jonathan): **Esther sent to the Wise Men saying, Write an account of me for posterity.** They sent back answer, Have I not written for thee three times — three times and not four? [And they refused] until they found a verse written in the Torah, Write this a memorial in a book, [which they expounded as follows]: 'Write this', namely, what is written here and in Deuteronomy; 'for a memorial', namely, what is written in the Prophets; 'in a book', namely, what is written in the Megillah. The difference [between the first and second of these opinions] is also found between two Tannaim. 'Write this', what is written here. 'For a memorial', namely, what is written in Deuteronomy. 'In a book', namely, what is written in the Prophets. So R. Joshua. R. Eliezer of Modi'im says: Write this', namely, what is written here and in Deuteronomy; for a memorial', namely, what is written in the Prophets; 'in a book', namely, what is written in the Megillah.

(I) רקע היסטורי - Historical Context

- 605 BCE – 4th yr. Yehoyakim – Nebuchadnezzar conquers Jerusalem
- 597 BCE – Exile of Jehoiachin
- 586 BCE – Destruction of Jerusalem and the temple; mass deportation of Judeans to Babylon
- 585 BCE – Assassination of Gedaliah
- 561-60 BCE – Release of exiled king Jehoiachin (first edition of Primary History)
- 559 BCE – Cyrus the Great (559-30) comes to Persian throne
- 539 BCE – Cyrus Conquers Babylon – ACHAEMENID Empire
- 538 BCE – Edict of Cyrus ; First Return under Sheshbazzar
- 530 BCE – Cambyses (530-522) – succeeds Cyrus, unexpectedly dies ca. July 522
- 522 BCE – Revolt of Gaumata (Bardiya or Smerdis) and problems of accession; Darius I (the Great) takes office (522-486), organizes satrapies
- 522 -21 BCE Darius consolidates his empire; Zerubbel appointed governor in Yehud

520 BCE – Work begins (again) on the rebuilding of the Jerusalem temple; Temple refoundation ceremony (24 Kislev)

518 BCE – Darius decrees codification and authority of Egyptian laws (autonomy?)

516 – Temple rededication

486-465 Xerxes I (Achashveirosh)?

1. *The king's Persian name – חשיארש is very similar to the name in Hebrew אחשורוש, especially when attention is paid to the way in which the name is written in 10:1, without the vav*
2. *The Greek historian Herodotus, who describes the Achaemenid Persian dynasty in vivid colors, speaks of Xerxes as a king overcome with lust for women and wine (echoing the description of Achashverosh in Esther), and also as having a magnificent palace in Shushan, and reigning from India to Ethiopia.*
3. *In the Babylonian city of Sifar, an administrative record was discovered noting that during the period of this king there was a senior official from the city of Shushan who served as the royal treasurer by the name of Mardukâ. This name is highly reminiscent of Mordekhai the Jew.*
4. *Finally, the only other biblical reference (outside of Esther) to Haman's decree, in Ezra, would seem to identify Achashverosh as Xerxes: "The people of the land would weaken the hands of the people of Judea, and frightened them off from building. They hired advisors against them, to frustrate their planning, throughout the time of Cyrus, King of Persia, and until the reign of Darius, King of Persia. And during the reign of Achashverosh, at the beginning of his reign, they wrote accusations against the inhabitants of Judea and Jerusalem. And during the days of Artaxerxes they wrote..." (Ezra 4:4-7). If, indeed, Achashverosh was Xerxes, then we have an orderly account of the beginning of the dynasty: Cyrus – Darius – Xerxes (Achashverosh) – Artaxerxes.]*

483 - Xerxes I of Persia is encouraged by his cousin and brother-in-law, Mardonius, supported by a strong party of exiled Greeks, to take revenge for the defeat that Darius I suffered at the hands of the Greeks at Marathon in 490 BC. In response, Xerxes prepares for a major expedition to crush the Greeks. To avoid a repeat of the significant losses to the Persian fleet that occurred in 492 BC, Xerxes has a canal cut through the promontory of Mount Athos.

464-424 Artaxerses I (Artachshasta?) Return of Ezra (7), Return of Nechemia (20-34)
[This view is supported by the Septuagint (where the king's name appears as "Artaxerxes") and by Josephus Flavius]

424-423 Xerxes II

423-404 – Darius II

404-358-Artaxerxes II

358-338 Artaxerxes III

338-336 – Artaxerxes IV

336-330 Darius III

332-320 Alexander the Great

312 - Battle of Gaza, תחילת מנין שטרות

CYRUS PROCLAMATION: הצהרת כורש

2 עזרא פרק א

א ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהונה, מפי ירמיה: העיר יהונה, את-רוח כרש מלך-פרס, ויגבר-
קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. ב כה אמר, כרש מלך פרס--כל ממלכות הארץ, נתן לי יהונה אלהי
השמים; והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה. ג מי-בכם מפל-עמו, יהי אלהיו עמו, ויעל,
לירושלם אשר ביהודה; ויבן, את-בית יהונה אלהי ישראל--הוא האלהים, אשר בירושלם

1 Now in the first year of Cyrus king of Persia, that the word of the LORD by the mouth of Jeremiah might be accomplished, the LORD stirred up the spirit of Cyrus king of Persia, that he made a proclamation throughout all his kingdom, and put it also in writing, saying: 2 'Thus saith Cyrus king of Persia: All the kingdoms of the earth hath the LORD, the God of heaven, given me; and He hath charged me to build Him a house in Jerusalem, which is in Judah. 3 Whosoever there is among you of all His people--his God be with him--let him go up to Jerusalem, which is in Judah, and build the house of the LORD, the God of Israel, He is the God who is in Jerusalem.

3 דברי הימים ב פרק לו

יז ויעל עליהם את-מלך כשדיים (פסדדים), ויהרג בחוריהם בחרב בבית מקדשם, ולא חמל על-בחור ובתולה, זקן
וניש: הכל, נתן בידו. יח וכל כלי בית האלהים, הגדלים והקטנים, ואצרות בית יהונה, ואצרות המלך ושריו--
הכל, הביא בבל. יט וישרפו, את-בית האלהים, וינתצו, את חומות ירושלם; וכל-ארמנותיה שרפו באש, וכל-כלי
מחמדיה להשחית. כ ויגל השארית מן-החרב, אל-בבל; ויהיו-לו ולבניו לעבדים, עד-מלך מלכות פרס. כא
למלאות דבר-יהונה בפי ירמיהו, עד-רצתה הארץ את-שבותיה: כל-ימי השמה שבתה, למלאות שבעים שנה.
{ס} כב ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהונה, בפי ירמיהו--העיר יהונה, את-רוח כורש מלך-פרס,
ויגבר-קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. {ס} כג כה-אמר כורש מלך פרס, כל-ממלכות הארץ נתן לי יהונה
אלהי השמים, והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה: מי-בכם מפל-עמו, יהונה אלהיו עמו--
ויעל

17 Therefore He brought upon them the king of the Chaldeans, who slew their young men with the sword in the house of their sanctuary, and had no compassion upon young man or maiden, old man or hoary-headed; He gave them all into his hand. 18 And all the vessels of the house of God, great and small, and the treasures of the house of the LORD, and the treasures of the king, and of his princes; all these he brought to Babylon. 19 And they burnt the house of God, and broke down the wall of Jerusalem, and burnt all the palaces thereof with fire, and destroyed all the goodly vessels thereof. 20 And them that had escaped from the sword carried he away to Babylon; and they were servants to him and his sons until the reign of the kingdom of Persia; 21 to fulfil the word of the LORD by the mouth of Jeremiah, until the land had been paid her sabbaths; for as long as she lay desolate she kept sabbath, to fulfil threescore and ten years. {S} 22 Now in the first year of Cyrus king of Persia, that the word of the LORD by the mouth of Jeremiah might be accomplished, the LORD stirred up the spirit of Cyrus king of Persia, that he made a proclamation throughout all his kingdom, and put it also in writing, saying: {S} 23 'Thus saith Cyrus

king of Persia: All the kingdoms of the earth hath the LORD, the God of heaven, given me; and He hath charged me to build Him a house in Jerusalem, which is in Judah. Whosoever there is among you of all His people--the LORD his God be with him--let him go up.'

(4) ירמיהו פרק כה

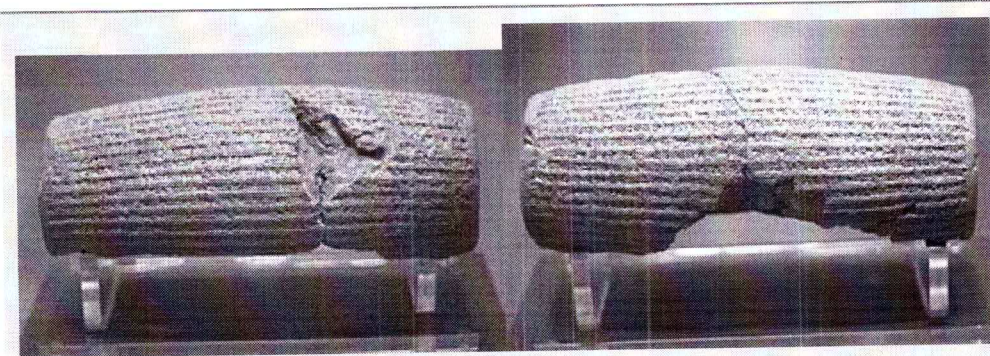
א הדבר אשר-היה על-ירמיהו, על-כל-עם יהודה, בשנה הרבעית, ליהויקים בן-יאשיהו מלך יהודה: היא, השנה הראשנית, לנבוכדראצר, מלך בבל. ב אשר דבר ירמיהו הנביא, על-כל-עם יהודה, ואל כל-ישבי ירושלים, לאמר. ג מן-שלוש עשרה שנה ליאשיהו בן-אמון מלך יהודה ועד היום הזה, זה שלש ועשרים שנה, היה דבר-יהנה, אלי; ואדבר אליכם אשכים ודבר, ולא שמעתם.

ח לכן, כה אמר יהנה צבאות: יעו, אשר לא-שמעתם את-דברי. ט הנני שלח ולקחתי את-כל-משפחות צפון נאם-יהנה, ואל-נבוכדראצר מלך-בבל עבדי, והבאתים על-הארץ הזאת ועל-ישביה, ועל כל-הגוים האלה סביב; והתרמתיים--ושמתיים לשמה ולשרקה, ולחרבות עולם. י והאבדתי מהם, קול ששון וקול שמחה, קול חתן, וקול כלה--קול רחמים, ואור נר. יא והיתה כל-הארץ הזאת, לחרבה לשמה; ועבדו הגוים האלה, את-מלך בבל--שבעים שנה. יב והיה כמלאות שבעים שנה אפקד על-מלך-בבל ועל-הגוי ההוא נאם-יהנה, את-עונם--ועל-ארץ כשדים; ושמתי אתו, לשממות עולם.

1 The word that came to Jeremiah concerning all the people of Judah in the fourth year of Jehoiakim the son of Josiah, king of Judah, that was the first year of Nebuchadrezzar king of Babylon; **2** which Jeremiah the prophet spoke unto all the people of Judah, and to all the inhabitants of Jerusalem, saying: **3** From the thirteenth year of Josiah the son of Amon, king of Judah, even unto this day, these three and twenty years, the word of the LORD hath come unto me, and I have spoken unto you, speaking betimes and often; but ye have not hearkened. **4** And the LORD hath sent unto you all His servants the prophets, sending them betimes and often--but ye have not hearkened, nor inclined your ear to hear-- **5** saying: 'Return ye now every one from his evil way, and from the evil of your doings, and dwell in the land that the LORD hath given unto you and to your fathers, for ever and ever; **6** and go not after other gods to serve them, and to worship them, and provoke Me not with the work of your hands, and I will do you no hurt.' **7** Yet ye have not hearkened unto Me, saith the LORD; that ye might provoke Me with the work of your hands to your own hurt.

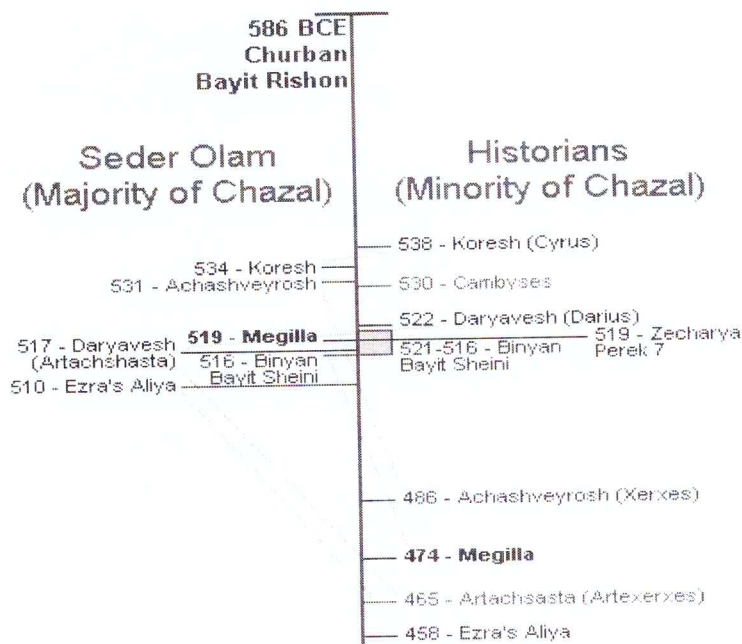
8 Therefore thus saith the LORD of hosts: Because ye have not heard My words, **9** behold, I will send and take all the families of the north, saith the LORD, and I will send unto Nebuchadrezzar the king of Babylon, My servant, and will bring them against this land, and against the inhabitants thereof, and against all these nations round about; and I will utterly destroy them, and make them an astonishment, and a hissing, and perpetual desolations. **10** Moreover I will cause to cease from among them the voice of mirth and the voice of gladness, the voice of the bridegroom and the voice of the bride, the sound of the millstones, and the light of the lamp. **11** And this whole land shall be a desolation, and a waste; and these nations shall serve the king of Babylon seventy years. **12** And it shall come to pass, when seventy years are accomplished, that I will punish the king of Babylon, and that nation, saith the LORD, for their iniquity, and the land of the Chaldeans; and I will make it perpetual desolations.

Cyrus Cylinder

The Cyrus Cylinder, obverse and reverse sides

[When ... Mar]duk, king of the whole of heaven and earth, the who, in his ..., lays waste his the gods who lived therein, and made permanent sanctuaries for them. I collected together all of their people and returned them to their settlements, and the gods of the land of Sumer and Akkad which Nabonidus – to the fury of the lord of the gods – had brought into Shuanna, at the command of Marduk, the great lord, I returned them unharmed to their cells, in the sanctuaries that make them happy. May all the gods that I returned to their sanctuaries, every day before Bel and Nabu, ask for a long life for me, and mention my good deeds, and say to Marduk, my lord, this: “Cyrus, the king who fears you, and Cambyses his son, may they be the provisioners of our shrines until distant (?) days, and the population of Babylon call blessings on my kingship. I have enabled all the lands to live in peace.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יא עמוד ב
 +אסתר א' בימים ההם כשבת המלך, וכתוב
 בתורה בשנת שלוש למלכו. אמר רבא: מאי
 כשבת - לאחר שנתו שבח דעתו. אמר: בלשצר
 חשב ומעה, אנא חשיבנא ולא טעינא. מאי היא?
 דכתיב +ירמיהו כ"ט+ כי לפי מלאות לבבל
 שבעים שנה אפקד אתכם, וכתוב +דניאל ט'
 למלאות לחרבות ירושלים שבעים שנה. חשוב
 ארבעין וחמש דנבוכדנצר, ועשרים ותלת
 דאוייל מרודך, ותרתי ידידיה - הא שבעים,
 אפיך מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו.

סדר עולם רבא (ליינר) פרק כט
 חמשים ושתים שנה לאחר חרבן הבית, עשו
 ישראל במלכות כשדים ונפקדו ועלו, ג' של
 כורש וי"ד של אחשורוש ושתים של דריוש,
 ובשנת ב' לדריוש נבנה הבית

Yerushalayim or Shushan: Jews in Diaspora (II)

(5) ספר דברי הימים א פרק כט

א ויאמר דוד המלך לכל הקהל, שלמה בני אהר בחר-בו אלהים נער נרד; והמלאכה גדולה--כי לא לאדם
הבירה, כי ליהוה אלהים
 יט ולשלמה בני, תן לבב שלם, לשמור מצותיך, עדותיך וחשיך; ולעשות הכל, ולבנות הבירה אשר-הכינותי
 1 And David the king said unto all the congregation: 'Solomon my son, whom alone God hath chosen, is
 yet young and tender, and the work is great; for **the palace is not for man, but for the LORD God.**

(6) ספר יחזקאל פרק מ

יח והרצפה אל-פתח השערים, לעמת ארך השערים--הרצפה, התחתונה. יט וימד רחב מלפני השער התחתונה
 לפני החצר הפנימי, מחוץ--מאה אמה: הקדים, והצפון. כ והשער, אשר פניו דרך הצפון, לחצר, החיצונה--
 מדר ארכו, ורחבו
 18 And the pavement was by the side of the gates, corresponding unto the length of the gates, even the
 lower pavement. 19 Then he measured the breadth from the forefront of the lower gate unto the forefront
 of the inner court without, a hundred cubits, eastward as also northward. 20 And the gate of the outer
 court that looked toward the north, he measured the length thereof and the breadth thereof.

חצר פנימית = קדש קדשים
 חצר חיצונה = קדש
 שער בית המלך = עזרה

(7) ספר שמות פרק כח

א ואתה הקרב אליך את-אהרן אחיך ואת-בניו אתו, מתוך בני ישראל--לכהנו-לי: אהרן--נדב ואביהוא אלקנור
 ואיתמר, בני אהרן. ב ועשית בגדי-קדש, לאהרן אחיך, **לכבוד, ולתפארת**. ג ואתה, תדבר אל-כל-חכמי-לב,
 אשר מלאותיו, רוח חכמה; ועשו את-בגדי אהרן, לקדשו--לכהנו-לי. ד ואלה הבגדים אשר יעשו, חשן ואפוד
 ומעיל, וכתנת תשבץ, מצנפת ואבנט; ועשו בגדי-קדש לאהרן אחיך, ולבניו--לכהנו-לי. ה והם יקחו את-הזהב,
 ואת-התכלת ואת-הארגמן, ואת-תולעת השני, ואת-השש
 2 And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty.

(8) ספר חגי פרק ב

טו שימו-נא לבבכם, מן-היום הזה ומעלה; מיום עשרים וארבעה לתשיעי, למן-היום אשר-יסד היכל-יהוה--
 שימו לבבכם
 15 And now, I pray you, consider from this day and forward--before a stone was laid upon a stone in the
 temple of the LORD

(9) ספר זכריה פרק ח

כ כה אמר, יהוה צבאות: עד אשר יבאו עמים, וישבי ערים רבות. כא והלכו יושבי אחת אל-אחת לאמר, נלכה הלוך לחלות את-פני יהוה, ולבקש את-יהוה צבאות; אלכה, גם-אני. כב ובאו עמים רבים וגוים עצומים, לבקש את-יהוה צבאות בירושלם, ולחלות, את-פני יהוה. {ס} כג כה-אמר, יהוה צבאות, בימים ההמה, אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגוים; והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר, נלכה עמכם--כי שמענו, אלהים עמכם

22 Yea, many peoples and mighty nations shall come to seek the LORD of hosts in Jerusalem, and to entreat the favour of the LORD. {S} 23 Thus saith the LORD of hosts: In those days it shall come to pass, that ten men shall take hold, out of all the languages of the nations, shall even take hold of the skirt of him that is a Jew, saying: We will go with you, for we have heard that God is with you.'

(10) ספר ישעיהו פרק לט

א בעת ההיא שלח מרדך בלאדן בן-בלאדן מלך-בבל, ספרים ומנחה--אל-חזקיהו; וישמע, כי חלה ויחזק

(11) ספר יחזקאל פרק ד

ד ואתה שכב על-צדך השמאלי, ושמך את-עון בית-ישראל עליו: מספר הימים אשר תשכב עליו, תשא את-עונם. ה ואני, נתתי לך את-שני עונם, למספר ימים, שלש-מאות ותשעים יום; ונשאת, עון בית-ישראל. ו וכלית את-אלה, ושכבת על-צדך הימיני (הימני) שנית, ונשאת, את-עון בית-יהודה--ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה נתתיו לך

4 Moreover lie thou upon thy left side, and lay the iniquity of the house of Israel upon it; according to the number of the days that thou shalt lie upon it, thou shalt bear their iniquity. 5 For I have appointed the years of their iniquity to be unto thee a number of days, even three hundred and ninety days; so shalt thou bear the iniquity of the house of Israel. 6 And again, when thou hast accomplished these, thou shalt lie on thy right side, and shalt bear the iniquity of the house of Judah; forty days, **each day for a year**, have I appointed it unto thee.

(12) ספר ירמיהו פרק כט

י כי-כה, אמר יהוה, כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה, אפקד אתכם; והקמתי עליכם, את-דברי הטוב, להשיב אתכם, אל-המקום הזה. יא כי אנכי ידעתי את-המחשבת, אשר אנכי חשב עליכם--נאם-יהוה: מחשבות שלום ולא לרעה, לתת לכם אחרית ותקנה. יב וקראתם אתי והלכתם, והתפללתם אלי; ושמעתי, אליכם. יג ובקשתם אתי, ומצאתם: כי תדרשני, בכל-לבבכם. יד ונמצאתי לכם, נאם-יהוה, ושבת את-שביתכם (שבותיכם) וקבצתי אתכם מכל-הגוים ומכל-המקומות אשר הדחת אתכם שם, נאם-יהוה; והשבתי אתכם--אל-המקום, אשר-הגליתי אתכם משם

10 For thus saith the LORD: After seventy years are accomplished for Babylon, I will remember you, and perform My good word toward you, in causing you to return to this place. 11 For I know the thoughts that I think toward you, saith the LORD, thoughts of peace, and not of evil, to give you a future and a hope. 12 And ye shall call upon Me, and go, and pray unto Me, and I will hearken unto you. 13 And ye shall seek Me, and find Me, when ye shall search for Me with all your heart. 14 And I will be found of you, saith the LORD, and I will turn your captivity, and gather you from all the nations, and from all the places whither I have driven you, saith the LORD; and I will bring you back unto the place whence I caused you to be carried away captive.

(13) ספר זכריה פרק ח

א ויהי דבר-יהוה צבאות, לאמר. ב כה אמר יהוה צבאות, קנאתי לציון קנאה גדולה; וחמה גדולה, קנאתי לה. ג כה, אמר יהוה, שבותי אל-ציון, ושכנתי בתוך ירושלם; ונקראה ירושלם עיר האמת, והר-יהוה צבאות הר הקדש. {ס} ד כה אמר, יהוה צבאות, עד גשבו זקנים וזקנות, ברחבות ירושלם; ואיש משענתו בידו, מרב ימים. ה ורחבות העיר ימלאו, ולדים וילדות, משחקים, ברחבתיה. {ס} ו כה אמר, יהוה צבאות, כי יפלא {בעיני שארית העם הזה, בימים ההם--גם-בעיני, יפלא, נאם, יהוה צבאות} ז כה אמר יהוה צבאות, הנני מושיע את-עמי מארץ מזרח, ומארץ, מבוא השמש. ח והבאתי אתם, ושכנו בתוך ירושלם; והיו-לי לעם, ואני אהיה להם לאלהים--באמת, ובצדקה. {ס} ט כה-אמר, יהוה צבאות, תחזקנה ידיכם, השמעים בימים האלה את הדברים האלה--מפי, הנביאים, אשר ביום יסד בית-יהוה צבאות ההיכל,

להבנות. י כי, לפני הימים ההם, שכן האדם לא נהיה, ושכן הבהמה איננה; וליוצא ולבא אין-שלוש מן-הצר, ואשלח את-כל-האדם איש ברעהו. יא ועתה, לא כימים הראשונים אני, לשארית, העם הזה--נאם, יהוה צבאות. יב כי-זרע השלום, הנפץ תתן פריה והארץ תתן את-יבולה, והשמים, יתנו טלם; והנחלתי, את-שארית העם הזה--את-כל-אלה. יג והיה כאשר הייתם קללה בגוים, בית יהודה ובית ישראל--כן אושיע אתכם, והייתם ברכה: אל-תיראו, תחזקנה ידיכם. {ס} יד כי כה אמר, יהוה צבאות, כאשר זממתי להרע לכם בהקציף אבתיכם אתי, אמר יהוה צבאות; ולא, נחמתי. טו כן שבתי זממתי בימים האלה, להיטיב את-ירושלם ואת-בית יהודה: אל-תיראו. טז אלה הדברים, אשר תעשו: **דברו אמת, איש את-רעהו--אמת ומשפט שלום**, שפטו בשעריכם. יז ואיש את-רעת רעהו, אל-תחשבו בלבבכם, ושבעת שקר, אל-תאהבו: כי את-כל-אלה אשר שנאתי, נאם-יהוה. {ס} יח ויהי דבר-יהוה צבאות, אלי לאמר. יט כה-אמר יהוה צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית-יהודה לששון ולשמחה, ולמגדים, טובים; והאמת והשלום, אהבו

1 And the word of the LORD of hosts came, saying: 2 Thus saith the LORD of hosts: I am jealous for Zion with great jealousy, and I am jealous for her with great fury. 3 Thus saith the LORD: I return unto Zion, and will dwell in the midst of Jerusalem; and Jerusalem shall be called the city of truth; and the mountain of the LORD of hosts the holy mountain. {S} 4 Thus saith the LORD of hosts: There shall yet old men and old women sit in the broad places of Jerusalem, every man with his staff in his hand for very age. 5 And the broad places of the city shall be full of boys and girls playing in the broad places thereof. {S} 6 Thus saith the LORD of hosts: If it be marvellous in the eyes of the remnant of this people in those days, should it also be marvellous in Mine eyes? saith the LORD of hosts. {P}

7 Thus saith the LORD of hosts: Behold, I will save My people from the east country, and from the west country; 8 And I will bring them, and they shall dwell in the midst of Jerusalem; and they shall be My people, and I will be their God, in truth and in righteousness. {S} 9 Thus saith the LORD of hosts: Let your hands be strong, ye that hear in these days these words from the mouth of the prophets that were in the **day that the foundation of the house of the LORD of hosts was laid**, even the temple, that it might be built. 10 For before those days there was no hire for man, nor any hire for beast; neither was there any peace to him that went out or came in because of the adversary; for I set all men every one against his neighbour. 11 But now I will not be unto the remnant of this people as in the former days, saith the LORD of hosts. 12 For as the seed of peace, the vine shall give her fruit, and the ground shall give her increase, and the heavens shall give their dew; and I will cause the remnant of this people to inherit all these things. 13 And it shall come to pass that, as ye were a curse among the nations, O house of Judah and house of Israel, so will I save you, and ye shall be a blessing; fear not, but let your hands be strong. {S} 14 For thus saith the LORD of host: As I purposed to do evil unto you, when your fathers provoked Me, saith the LORD of hosts, and I repented not; 15 so again do I purpose in these days to do good unto Jerusalem and to the house of Judah; fear ye not. 16 **These are the things that ye shall do: Speak ye every man the truth with his neighbour; execute the judgment of truth and peace in your gates;** 17 and let none of you devise evil in your hearts against his neighbour; and love no false oath; for all these are things that I hate, saith the LORD. {S} 18 And the word of the LORD of hosts came unto me, saying: 19 Thus saith the LORD of hosts: The fast of the fourth month, and the fast of the fifth, and the fast of the seventh, and the fast of the tenth, shall be to the house of Judah joy and gladness, and cheerful seasons; therefore love ye truth and peace.

14) אבן עזרא על מגילת אסתר פרק ט פסוק ל

וטעם אמת - שהם חייבים לשמור הפורים כאשר קבלו על נפשם והעד על זה הפי' שהוא אמת ומאמר אסתר קיים דברי הפורים והנה לא נתקיים על יד מרדכי לבדו עד שכתבה אסתר וטעם קיימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות על דעת רבים על יום תענית אסתר, והמכחישים אמרו כי על שלשה ימים שהתענו בניסן הכתוב מדבר וכל ישראל ראויין להתענות כן תמיד ולפי דעתי שחכמינו ז"ל קבעו התענית יום הפחד וטעם דברי הצומות על הנזכרים בספר זכריה שהן בתמוז ואב ותשרי וטבת והטעם כי קיימו היהודים על נפשם לשמוח בימי הפורים כאשר קיימו על נפשם ועל זרעם להתענות בימי אבלם כאשר הובקעה העיר ונשרף הבית כי הנביא לא ציום שיתענו כאשר אפרש במקומו ואנחנו חייבים שלא נשיג גבול ראשונים

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Rennert Women's Institute for Torah Studies

Michael Eisenberg

**"בגתן ותרש" - שומרי הכסף
יקרו של מרדכי מול זרעו של רות**

אסתר פרק ב

כא בַּיָּמִים הָהֵם, וּמֶרְדֵּכִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר-הַמֶּלֶךְ; קִצֹּף בִּגְתָן וְתֹרֵשׁ שְׁנֵי-סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ, מִשְׁמָרֵי הַסֵּף, וַיִּבְקֶשׁוּ לְשַׁלַּח יָד, בַּמֶּלֶךְ אַחֲשֻׁרֶשׁ. כִּב וַיִּנְדַּע הַדָּבָר לְמֶרְדֵּכִי, וַיִּגְדַּל לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה; וַתֹּאמֶר אֲסֵתֶר לַמֶּלֶךְ, בְּשֵׁם מֶרְדֵּכִי. כַּגּוּיִבְקֶשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצָא, וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל-עֵץ; וַיִּכְתֹּב, בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

1. רבי יוסף קרא

"בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך קצף בגתן ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף – שומרי הכלים"

רשב"ם

שומרי הסף – שומרים לו כלי המלך, כמו: וטבלתם בדם אשר בסף (שמות י"ב:כ"ב).

מלכים ב כ"ג:ד'

וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁכָּה וְאֶת שְׁמָרֵי הַסֵּף לְהוֹצִיא מִהֵיכַל יְיָ אֶת כָּל הַכֵּלִים הָעֲשֻׂיִּים לַבַּעַל וּלְאַשְׁרָה וּלְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם וַיִּשְׂרָפֻם מִחוּץ לִירוּשָׁלַם בְּשַׂדְּמוֹת קִדְרוֹן וְנָשָׂא אֶת עֶפְרָם בֵּית אֵל.

רש"י מלכים ב כ"ג:ד'

שומרי הסף – אמרכלים הממונים על כל צרכי הבית, ומפתחות העזרה בידם.

2. רלב"ג

כל אחד מאלו שני הסריסים שהיו משרי המשקים והגיע מכעסם שבקשו לשלוח יד במלך אחשורוש להמיתו בסם המות שישימו ביין.

3. מצודת ציון מלכים ב כ"ג:ד'

שומרי הסף – השוערים.

מיוחס לרש"י דברי הימים א ט"ז:י"ט

שומרי הספים לאהל – שלום בן קורא ואחיו לבית אביו הקרחים שומרי הספים של אוהל מועד שלא היו מניחים שום אדם לבא אל אהל מועד כי אם הכהנים בעבודתן.

אסתר פרק ג'

"אחר הדברים האלה, גדל המלך אחשורוש את-המן בן-המדתא האגגי--וַיִּנְשְׂאָהוּ; וַיֵּשֶׁם, אֶת-כֶּסֶאֱו, מַעַל, כָּל-הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אֵתוֹ. וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמָּן--כִּי-כֵן, צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ; וּמֶרְדֵּכִי--לֹא יִכְרַע, וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה."

רש"י - שעשה עצמו אלוה

רוב המפרשים - שר השרים

יוני גרוסמן - המן היה שומר ראש.

רב בני לאו - המן היה מפקד צבאי (אחרי קרב סלאמיס)

4. שומרי הכסף:

מלכים ב י"ב:

וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶרֶוֹן אֶחָד וַיִּקְבַּח חֵר בְּדִלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ [מִיָּמִין] (בִּימִין) בְּבֹאֵי אִישׁ בֵּית יְיָ וַיִּתְּנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שְׁמֵרֵי הַסֵּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ.

מלכים ב כ"ב:

עָלָה אֶל חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתֶּם אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ אֲשֶׁר אָסְפוּ שְׁמֵרֵי הַסֵּף מֵאֵת הָעָם.

מלכים ב כ"ה:

וַיִּקַּח רֹב טַבָּחִים אֶת שָׂרֵיהֶם כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת צִפְנִיָּהוּ כֹהֵן מִשְׁנֶה וְאֶת שְׁלֹשֶׁת שְׁמֵרֵי הַסֵּף.

דברי הימים ב ל"ד:

וַיָּבֹאוּ אֶל חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָסְפוּ הַלְוִיִּם שְׁמֵרֵי הַסֵּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמְכַל שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל וּמְכַל יְהוּדָה וּבְנֵימָן [וַיָּשׁוּבוּ] (וַיֵּשְׁבוּ) יְרוּשָׁלַם.

מלבי"ם מלכים ב כ"ב:

אשר אספו שומרי הסף ובדברי הימים מפרש שהלוים אספו הכסף מכל שארית ישראל וישבו ירושלים...

רד"ק מלכים ב כ"ב:

ויתנה – כתיב וקרי ויתנוהו הכתוב אומר על חלקיהו וה"א הכנוי על המגבה והקרי ויתנוהו על שומרי הסף שיתנוהו הכסף והה"א וי"ו הכנוי על הכסף.

אסתר פרק ב

וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל, לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו--אֶת, מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר; וַהֲנַחָה לַמַּדְיָנוֹת עָשָׂה, וַיִּתֵּן מִשְׁאֵת כִּיד הַמֶּלֶךְ. יֵט וּבְהֻקְבָּץ בְּתוֹלוֹת, שְׁנִית; וּמִרְדְּכִי, יֵשֵׁב בְּשַׁעַר-הַמֶּלֶךְ.

אסתר פרק א'

ג בִּשְׁנַת שְׁלוֹשׁ, לַמֶּלֶכוֹ, עָשָׂה מִשְׁתֵּה, לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו: חֵיל פָּרֶס וּמְדִי, הַפְּרָתִמִּים וְשָׂרֵי הַמַּדְיָנוֹת--לִפְנֵיו. ד בְּהִרְאֹתוֹ, אֶת-עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, וְאֶת-יָקָר, תַּפְאֶרֶת גְּדוּלְתּוֹ; יָמִים רַבִּים, שְׂמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם. הוּבְמָלוּאֵת הַיָּמִים הָאֵלֶּה, עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל-הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה לַמַּגְדוֹל וְעַד-קֹטֶן מִשְׁתֵּה--שִׁבְעַת יָמִים: בַּחֲצַר, גִּנַּת בֵּית הַמֶּלֶךְ. ו חוּר כְּרֶפֶס וּתְכֵלֶת, אַחֲוִיז בְּחַבְלֵי-בוץ וְאַרְגָּמָן, עַל-גְּלִילֵי כֶסֶף, וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ; מִטּוֹת זָהָב וְכֶסֶף, עַל רֹצֶפֶת בֵּהֹט-וְשֵׁשׁ--וְדָר וְסֻחָרֶת. ז וְהַשְׂקוֹת בְּכָלִי זָהָב, וְכָלִים מְכִלִּים שׁוֹנִים; וַיִּין מַלְכוּת רַב, כִּיד הַמֶּלֶךְ. ח וְהַשְׁתִּיָּה כֹדֶת, אֵין אֲנִס: כִּי-כֵן יֹסֵד הַמֶּלֶךְ, עַל כָּל-רַב בֵּיתוֹ--לַעֲשׂוֹת, כְּרָצוֹן אִישׁ-וְאִישׁ.

Anti-Semitism in Europe Before The Holocaust, Braunstein and King

“As economic conditions worsened, incidents of anti-Semitism increased. Also consonant with our theory, increases in Jewish immigration led to increases in anti-Semitism..... A decline in a nation’s economic well-being should produce higher levels of anti-Jewish feelings. This should be the case particularly in an environment in which Jews are seen as controlling or owning major economic resources and perceived as economically superior.

We have argued that the four strains of anti-Semitism (religious, racial, economic, and political) were likely ignited by the effects of declining economic well-being, increased Jewish immigration, growth of leftist support, and identification of Jews with the leadership of the political left in the decades before the Holocaust.”

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0192512104038166>

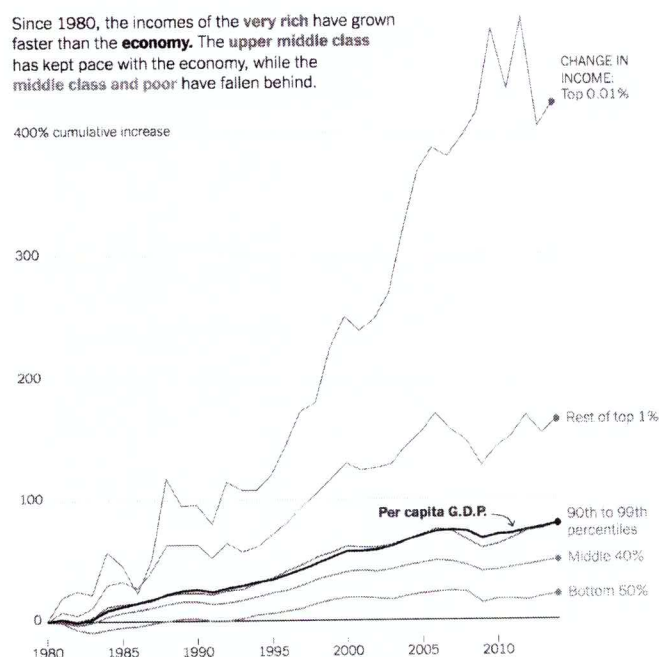
The New York Times

Feb. 24, 2019

Since 1980, the incomes of the very rich have grown faster than the **economy**. The upper middle class has kept pace with the economy, while the middle class and poor have fallen behind.

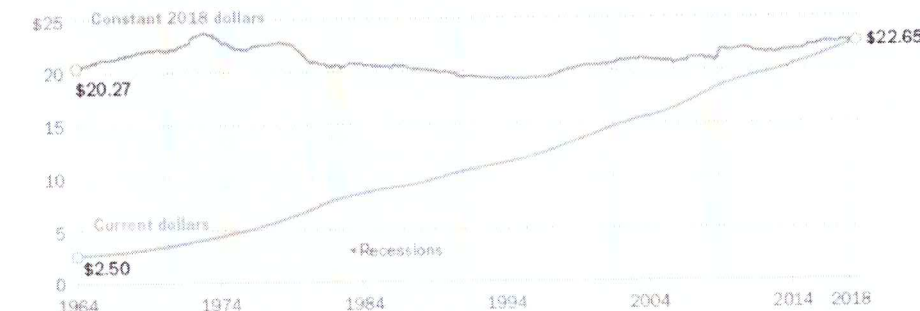
400% cumulative increase

Note: Incomes are after taxes and include government transfers. Sources: Thomas Piketty, Emmanuel Saez and Gabriel Zucman (incomes); Bureau of Economic Analysis (G.D.P.) By The New York Times

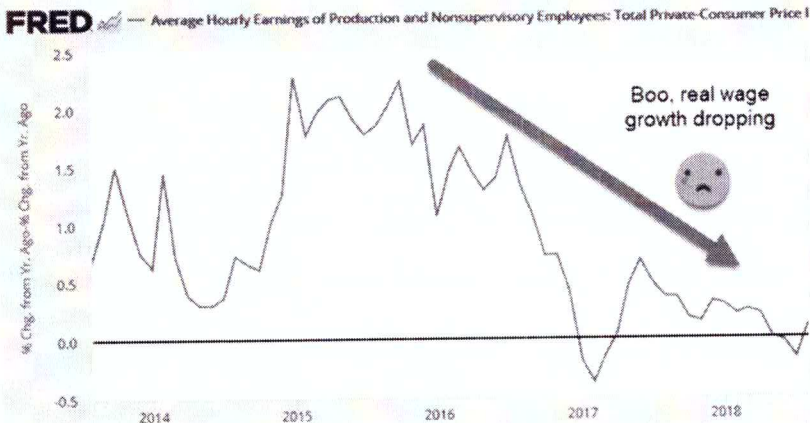
Americans' paychecks are bigger than 40 years ago, but their purchasing power has hardly budged

Average hourly wages in the U.S., seasonally adjusted

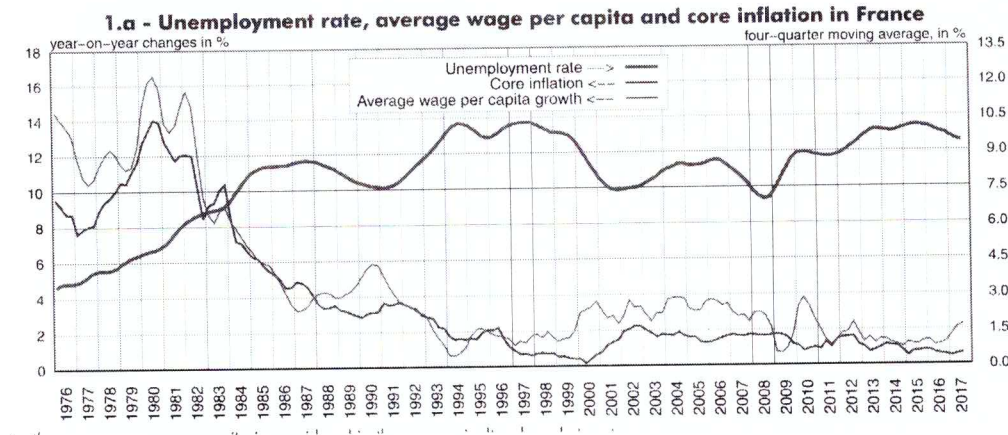

Note: Data for wages of production and non-supervisory employees on private non-farm payrolls. "Constant 2018 dollars" describes wages adjusted for inflation. "Current dollars" describes wages reported in the value of the currency when received. "Purchasing power" refers to the amount of goods or services that can be bought per unit of currency. Source: U.S. Bureau of Labor Statistics.

PEW RESEARCH CENTER

Source: Bureau of Labor Statistics, St. Louis Federal Reserve Bank FRED

בבלי מגילה דף י'

"אמר רב אשי כל ויהי איכא הכי ואיכא הכי ויהי בימי אינו אלא לשון צער. חמשה ויהי בימי הווי ויהי בימי אחשורוש, ויהי בימי שפוט השופטים, ויהי בימי אמרפל (ישעיהו ז) ויהי בימי אחז (ירמיהו א) ויהי בימי יהויקים"

רות פרק א'

א ויהי, בימי שפוט השופטים, ויהי רעב בארץ; וילך איש מבית לחם יהודה, לגור בשדי מאב--הוא ואשתו, ושני בניה. ב ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני-בניה מחלון וכליון, אפרתים--מבית לחם, יהודה; ויבאו שדי-מאב, ויהיו-שם.

א ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. ב בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. ג בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שכיו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות--לפניו. ד בהראתו, את-עשר כבוד מלכותו, ואת-יקר, תפארת גדולתו; ימים רבים, שמונים ומאת יום. ה ובמלואת הימים האלה, עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד-קטן משתה--שבעת ימים: בחצר, גנת ביתן המלך. ו חור כרפס ותכלת, אחוז בחבלי-בוץ וארגמן, על-גילי כסף, ועמודי שש; מטות זהב וכסף, על רצפת בהט-ושש--וידר וסחרת. ז והשקות בכלי זהב, וכלים מכלים שונים; ויין מלכות רב, כיד המלך. ח והשתיה כדת, אין אנס: כי-כן יסד המלך, על כל-רב ביתו--לעשות, כרצון איש-ואיש.

א וישם המלך אחשרש (אחשורש) מס על-הארץ, וא"י הים. ב וכל-מעשה תקפו, וגבורתו, ופרשת גדלת מרדכי, אשר גדלו המלך--הלוא-הם כתובים, על-ספר דברי הימים, למלכי, מדי ופרס. ג כי מרדכי היהודי, משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים, ורצוי לרב אחיו--דרש טוב לעמו, ודבר שלום לכל-זרעו.

מגילת רות פרק ד'

יג ויקח בעז את-רות ותהי-לו לאשה, ויבא אליה; ויתן יהוה לה הריון, ותלד בן. יד ותאמרנה הנשים, אל-נעמי, ברוך יהוה, אשר לא השבית לך גאל היום; ויקרא שמו, בישראל. טו והיה לך למשיב נפש, ולכלכל את-שיבתך: כי כלתך אשר-אהבתך, ילדתו, אשר-היא טובה לך, משבעה בנים. טז ותקח נעמי את-הילד ותשתהו בחיקה, ותהי-לו לאמנת. יז ותקראנה לו השכנות שם לאמר, ילד-בן לנעמי; ותקראנה שמו עובד, הוא אבי-ישי אבי דוד. {פ}

יח ואלה תולדות פרץ, פרץ הוליד את-חצרן. יט וחצרן הוליד את-רם, ורם הוליד את-עמינדב. כ ועמינדב הוליד את-נחשון, ונחשון הוליד את-שלמה. כא ושלמון הוליד את-בעז, ובעז הוליד את-עובד. כב ועבד הוליד את-ישי, וישי הוליד את-דוד.

אסתר פרק ב'

ב,ה איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש ימיני. ב,ו אשר הגלה, מירושלים, עם-הגלה אשר הגלתה, עם יכניה מלך-יהודה--אשר הגלה, נבוכדנצר מלך בבל. ב,ז ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דוד--כי אין לה, אב ואם; והנערה יפת-תאר, וטובת מראה, ובמות אביה ואמה, לקחה מרדכי לו לבת. ב,ח ויהי, בהשמע דבר-המלך ודתו, ובהקבץ נערות רבות אל-שושן הבירה, אל-יד הגי; ותלקח אסתר אל-בית המלך, אל-יד הגי שמר הנשים.

פרק ו'

ו,א בלילה ההוא, נדדה שנת המלך; ויאמר, להביא את-ספר הזכרונות דברי הימים, ויהיו נקראים, לפני המלך. ו,ב וימצא כתוב, אשר הגיד מרדכי על-בגתנא ותרגש שני סריסי המלך--משמרי, הסף: אשר בקשו לשלח יד, במלך אחשוורוש. ו,ג ויאמר המלך--מה-נעשה **יקר** וגדולה למרדכי, על-זה; ויאמרו נערי המלך, משרתיו, לא-נעשה עמו, דבר. ו,ד ויאמר המלך, מי בחצר; והמן בא, לחצר בית-המלך החיצונה, לאמר למלך, לתלות את-מרדכי על-העץ אשר-הכין לו. ו,ה ויאמרו נערי המלך, אליו--הנה המן, עמד בחצר; ויאמר המלך, יבוא. ו,ו ויבוא, המן, ויאמר לו המלך, מה-לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו; ויאמר המן, בלבו, למי יחפץ המלך לעשות **יקר**, יותר ממני. ו,ז ויאמר המן, אל-המלך: איש, אשר המלך חפץ ביקרו. ו,ח וביאו לבוש מלכות, אשר לבש-בו המלך; וסוס, אשר רכב עליו המלך, ואשר נתן קתר מלכות, בראשו. ו,ט ונתון הלבוש והסוס, על-יד איש משרי המלך הפרתמים, והלבישו את-האיש, אשר המלך חפץ ביקרו; והרכיבו על-הסוס, ברחוב העיר, וקראו לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. ו,י ויאמר המלך להמן, מהר קח את-הלבוש ואת-הסוס כאשר דברת, ועשה-כן למרדכי היהודי, הישב בשער המלך: אל-תפל דבר, מכל אשר דברת. ו,יא ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס, וילבש את-מרדכי; וירכיבוהו, ברחוב העיר, ויקרא לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו.

The Rise of interfaith marriage in the Modern Orthodox Community - By Alan Brill

<https://kavvanah.wordpress.com/2017/01/17/the-rise-of-interfaith-marriage-in-the-modern-orthodox-mo-community-ruvie/>

I once asked a leading Jewish sociologist involved in producing some of the recent surveys –and currently placing his bets on Orthodoxy–: How many Orthodox Jews are intermarrying? His answer was that they are no-longer Orthodox so he has no such statistic. How about how many day school graduates have intermarried? To which he answered that he does not deal with such statistics. As I have discussed before, most surveys are barometers of the moment without taking into account historical or longitudinal trends

However, from my class lists from the 1990's, I have a rough anecdotal sense that about 7-8% of my former students from committed day schools living in the center of Jewish life have intermarried. Someone at an Orthodox Forum circa 2000 raised the point and independently came up with a similar percentage

During 1900 in Prussia there were 4,799 Jews who married Jewesses, and 474 Jews and Jewesses who married outside their faith ("Zeitschrift für Preussische Statistik," 1902, p. 216). ... Berlin, where in 1899 there were 621 Jewish marriages as against 229 intermarriages ("Statistisches Jahrbuch," 1902, p. 61). New South Wales.. there were 781 who had married Jews or Jewesses, as against 686 who had married outside the faith ("Census of New South Wales 1901, Bulletin No. 14").